

REINDRIFT

KONSEKVENSENTREDNINGER ETTER PLAN OG BYGNINGSLOVEN

Forord

Bestemmelser om konsekvensutredninger (KU) ble innført i Norge i 1990. Siden den gang er bestemmelsene endret en rekke ganger. I forbindelse med implementering av EUs plandirektiv i 2005 ble det i forskriften om konsekvensutredninger innført en bestemmelse om at et tiltak eller en plan innenfor et reinbeiteområde, kan utløse en konsekvensutredning på bakgrunn av tiltakets eller planens virkning for reindriften. I tillegg ble det innført en bestemmelse om at når flere utbyggingstiltak i et område samlet kan få vesentlige virkninger, skal tiltakets kumulative karakter i forhold til andre gjennomførte og planlagte tiltak i utbyggingstiltakets influensområde vurderes. I denne forbindelse ble det presisert at der hvor reindriftsinteresser blir berørt skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet vurderes. Disse bestemmelsene er videreført i forbindelse med ny forskrift om konsekvensutredninger fastsatt 29. juni 2009.

I forbindelse med utarbeidelse av konsekvensutredninger i forhold til reindriften har Reindriftsforvaltningen sett behovet for at det utarbeides en veileder. En veileder er ikke så formell og forpliktende som rundskriv og retningslinjer. Det ligger likevel en sterk anbefaling om å følge veilederen i konsekvensutredningsprosessen.

Veilederen behandler særskilt problemstillinger knyttet til reindrift og konsekvensutredninger. Den gir ikke en behandling av hver enkelt bestemmelse i forskriften. Dette innebærer at veilederen må benyttes sammen med gjeldene regelverk og de presiseringer og tolkninger som er gitt i rundskriv, samt avgjørelser og øvrig informasjonsmaterieell som utgis av Miljøverndepartementet som ansvarlig departement for konsekvensutredningsbestemmelsene.

For å lette tilgangen til kunnskap om den samiske reindriften, gir veilederen en kort orientering om dagens reindrift, herunder styring og forvaltning av reindriften, utbredelse og rettsgrunnlaget. Som vedlegg til veilederen er det innarbeidet en liste over adressene til reindriftsforvaltningen, en liste over enkelte begreper som nyttes innenfor styring og forvaltning av reindriften, samt et kart som viser dagens utbredelse av den samiske reindriften.

Det er Reindriftsforvaltningen Alta som er ansvarlig for veilederen. Det har ikke vært noen ekstern høring av denne veilederen, og denne førsteutgaven gjelder inntil videre. Reindriftsforvaltningen er interessert i tilbakemeldinger på feil og forslag til forbedringer. Når vi har fått mange nok tilbakemeldinger, eller det skjer endringer i lover eller forskrifter, vil veilederen bli revidert og trykt på nytt.

Denne veilederen vil også finnes på Reindriftsforvaltningens internettsider: <http://www.reindrift.no>. Her ligger hele teksten til veilederen, og den vil bli oppdatert fortløpende. Endret tekst vil bli merket (kursiv).

Kommentarer og spørsmål om veilederen rettes til Reindriftsforvaltningen Alta.

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	4
2.	Reindriften i Norge	4
2.1	Reindriften i Norge, herunder omfang, utbredelse og organisering.....	4
2.2	Administrasjon og forvaltning	5
2.3	Reindriften rettsgrunnlag	5
3.	Nye bestemmelser om KU.....	6
4.	Nærmere om konsekvensutredninger og reindrift	6
4.1	Innledning	6
4.2	Når utløses krav om KU på bakgrunn av hensynet til reindriftsinteressene.....	7
4.3	Krav til medvirkning.....	8
4.4	Høring, behandling og fastsetting av program.....	9
4.5	Behandling, innhold og utforming av planforslag eller søknad med konsekvensutredning.....	10
4.6	Hensyntaken til konsekvensutredningen ved vedtak og gjennomføring	10
4.7	Offentliggjøring av vedtak	11
5.	Tilgjengelig informasjon om reindrift	11
6.	Kritiske faktorer for reindriften	13
6.1	Innledning	13
6.2	Kritiske faktorer	13
6.2.1	Kalvingsland.....	13
6.2.2	Trekk- og flyttleier	14
6.2.3	Reindriftsanlegg	14
6.2.4	Brunstland	14
6.2.5	Sentrale luftingsområder	14
6.2.6	Minimumsbeiter	14
6.2.7	Fragmentering av reinbeiteland	15
6.2.8	Økte konflikter med den omkringliggende reindriften og de øvrige interessene 15	
7.	Rammer og krav til innhold i konsekvensutredningen	15
Vedlegg		
	Adresse-, telefon- og e-postliste til Reindriftsforvaltningen	17
	Nyttige begreper	19
	Oversiktskart over reindriftnorge	22

1. INNLEDNING

I dag utøves samisk reindrift i fjell- og utmarksområder i Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag, samt deler av Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Hedmark.

Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Selv om næringen er liten i nasjonal målestokk, har den stor betydning i samisk og lokal sammenheng. Reindriften er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Reindriften som næring har mange positive elementer i seg. Den representerer i utgangspunktet en god og fornuftig resursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. Den bidrar til næringsmessig mangfold, og den bidrar til ivaretagelse og en utvikling av den samiske kulturen. Reindriften som næring, kultur og livsform er på mange måter unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Den fortjener derfor positiv oppmerksomhet og fokus på tiltak som gjør at næringen kan sikres, utvikles og styrkes.

Reindriften største utfordring på lang sikt er å sikre reindriften arealer. Dette er en betydelig utfordring med tanke på at reindriften er en særlig arealavhengig næring, og at inngrep og uro innenfor reinbeiteområdene har økt betydelig de siste årene. Det er en politisk målsetting å forsterke innsatsen for å få redusert dette problemet. For å lykkes med å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur er felles virkelighetsforståelse og samhandling mellom de ulike aktørene en avgjørende forutsetning. Dette krever et høyt kunnskapsnivå hos politikere, myndigheter og tiltakshavere når det gjelder de ulike sidene ved reindriften, og om endringsprosesser og årsaksforhold.

Plan- og bygningsloven (pbl) er den sentrale loven i forhold til arealforvaltning innenfor reinbeiteområdene, og det sentrale virkemiddelet for en bedre sikring av arealene. Grunnloven § 110a og internasjonale regler forplikter både kommunale, regionale og statlige myndigheter til å gjøre hensynet til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv til gjenstand for særskilt behandling og vurdering i samfunnsplanleggingen generelt, og i arealplanleggingen spesielt. Dette gjelder i samtlige kommuner og regioner hvor det utøves samisk reindrift.

Når det gjelder vedtak av arealplaner og iverksetting av tiltak innenfor reinbeiteområdene må disse være basert på forsvarlige utredninger av virkningene for reindriften, og ta tilstrekkelig hensyn til næringens behov for arealer. Gjeldende bestemmelser om konsekvensutredninger har som formål bl.a. og sikre at hensynet til reindriften blir tatt i betraktning under forberedelsen av planer eller tiltak, og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, planer eller tiltak kan gjennomføres.

2. REINDRIFTEN I NORGE

2.1 Reindriften i Norge, herunder omfang, utbredelse og organisering

I Norge har reindriften sitt opphav hos den samiske befolkningen. I dag utøves samisk reindrift i det vesentligste i fjell- og utmarksområdene i Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag, samt i deler av Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal (gjelder Trollheimen) og Hedmark. I Nord-Gudbrandsdal og Valdres utøves det reindrift i regi av bygdefolk. Denne reindriften krever særskilt tillatelse gjennom reindriftenloven. I tillegg utøver Rendal

Renselskap, i Rendalen, Engerdal og Trysil, en særegen driftsform basert på avskyting av privateide dyr.

Totalt foregår det reindrift i 139 av landets kommuner, og på et areal som brutto utgjør om lag 40 % av landarealet i Norge eller ca. 140.000 km². I Norge er det i dag ca 250.000 tamrein i vårflokk. I overkant av 3.000 personer er tilknyttet den samiske reindriften. Kjerneområdet for reindrift er i Finnmark, med 2.300 personer. Ikke alle personene er sysselsatt med reindrift, men står oppført med rein under de ansvarlige enhetene.

Det samiske reinbeiteområdet inndelt i 6 regionale områder og videre i 72 sommer- og helårsbeitedistrikter, samt 10 distrikter som brukes til høst- og vinterbeiter for norsk reindrift og/eller som beiter for svensk reindrift. Innenfor hvert reinbeitedistrikt er det grupper av reineiere som har reinen i en felles flokk på bestemte arealer og som samarbeider om den praktiske driften. Disse driftsgruppene kalles "siida" og "sijte" på henholdsvis nord- og sørsamisk. De siste årene har det vært i underkant av 100 sommersiidaer, og om lag 150 vintersiidaer innenfor de samiske reindriftsområdene. Hver siida er delt inn i "siidaandeler", med en ansvarlig leder.

2.2 Administrasjon og forvaltning

Landbruks- og matdepartementet er det ansvarlige næringsdepartementet for reindriftpolitikken. Den sentrale Reindriftsforvaltningen er lokalisert i Alta, og har det samlede forvaltningsansvar for reindriften i landet. Reindriftsforvaltningen ledes av Reindrifts sjefen. Reindriftsforvaltningen skal bidra til at målene i reindriftpolitikken nås, samt legge til rette for en effektiv gjennomføring av reindriftpolitikken.

Reindriftsstyret, som oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet og Sametinget, skal være faglig rådgiver i forvaltningen av reindriftnæringen og i arbeidet med reinforskning og veiledning. Videre skal Reindriftsstyret utføre de oppgaver som er gitt i eller med hjemmel i Lov om reindrift. Den sentrale Reindriftsforvaltningen ved Reindrifts sjefen er sekretariat for Reindriftsstyret.

I hvert av de seks regionale reinbeiteområdene er det etablert lokale forvaltningskontor. Disse er underlagt Reindriftsforvaltningen i Alta, og ligger i Karasjok, Kautokeino, Andselv, Fauske, Snåsa og Røros. Tamreinlagene sorterer under forvaltningskontoret på Røros.

For hvert reinbeiteområde er det etablert et områdestyre som oppnevnes av de respektive fylkesting og Sametinget. Områdestyrene skal være faglig rådgiver og premisgiver overfor offentlig forvaltning og andre i saker som angår reindriften i vedkommende reinbeiteområde. Videre skal også områdestyrene utføre de oppgaver som er gitt i eller med hjemmel i reindriftsloven. I tillegg er områdestyrene gjennom instruks gitt av Landbruks- og matdepartementet tildelt oppgaver som statlig sektormyndighet etter plan- og bygningsloven. De lokale forvaltningskontorene ved reindriftsagronomene er sekretariat for områdestyrene.

2.3 Reindriftenes rettsgrunnlag

Reindriften er regulert gjennom reindriftsloven av 15. juni 2007 nr. 40. Reindriftsloven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. Dette innebærer at reindriftenes

rettstilling ikke er uttømmende regulert gjennom loven. Loven må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk, særskilt rettsgrunnlag m.v.

Historisk har man omtalt reindriftsretten som en kollektiv rett. Dette innebærer at det er samene som sådan som har ervervet en rett til å drive reindrift på de arealer hvor det fra gammelt av har vært utøvet slik bruk. Det er reindriftssamene som etnisk gruppe som er bærere av denne rettigheten, og ikke enkeltpersoner eller mindre grupperinger innenfor dette kollektivet. Den enkelte har en andel i den kollektive rett, og ikke eksklusive rettigheter som nyter særskilt vern internt.

I den senere tid har det innenfor reindriftsretten skjedd en betydelig rettsutvikling knyttet til rettigheter. Rettspraksis, arbeidet med rammebetingelser i reindriften og arbeidet frem mot den nye reindriftsloven, viser klart at siidaer kan ha etablert særskilte rettigheter over den grunn de har disponert. Den nye reindriftsloven har en rekke bestemmelser som fremhever at det skal tas hensyn til rettigheter etablert på særskilt rettsgrunnlag.

3. NYE BESTEMMELSER OM KU

Stortinget vedtok 5. juni i 2008 ny plandel til plan- og bygningsloven, jfr Ot prp nr 32 (2007-2008). I den nye plandelen er integreringen av KU i planbestemmelsene tatt ett skritt videre, samtidig som det saklige virkeområdet for hvilke planer som skal behandles i samsvar med KU bestemmelsene er utvidet.

Det er gitt egne bestemmelser om planprogram (§ 4-1) og konsekvensutredning (§ 4-2), og det er innarbeidet bestemmelser i de relevante plankapitlene i loven. Ny pbl er også mer detaljert i beskrivelsen av hvilke plantyper/situasjoner som utløser KU. En annen viktig lovteknisk endring er at mens tidligere kapittel VII-a gav felles rammebestemmelser for både planer etter pbl og tiltak etter annet loveverk, omhandler kapittel 14 i ny lov kun tiltak og planer etter annet lovverk.

I tråd med ny plandel har Miljøverndepartementet fastsatt en ny konsekvensutredningsforskrift. Utover endringsbehov knyttet til ny plandel er forskriften endret med bakgrunn i erfaringene fra den forrige forskriften om konsekvensutredninger. Selv om ny plandel har et eget kapittel som omhandler konsekvensutredninger for planer og tiltak etter annet lovverk, er en felles forskrift om konsekvensutredninger som omfatter både planer etter pbl og planer og tiltak etter sektorlover opprettholdt. Slik som tidligere forskrift er lovens bestemmelser om konsekvensutredninger innatt i forskriften.

En utvidelse av det sakelige virkeområde for hvilke planer og tiltak som behandles i samsvar med KU bestemmelsene, vil også få en virkning innenfor reinbeiteområdene ved at det forventes en økning i antall KU`er med bakgrunn i konsekvensene knyttet til reindriftsinteressene. Imidlertid er ikke reindriftskriteriet i forskriften endret. Dette gjelder også omtalen av reindrift i vedlegg III, vedrørende rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen.

4. NÆRMERE OM KONSEKVENSTREDNINGER OG REINDRIFT

4.1 Innledning

Reindriften foregår i et arktisk produksjonssystem der man utnytter reinens tilpasning til den nordlige taigaen og tundraen. Reinen er fysiologisk og atferdsmessig tilpasset sitt

naturmiljø, både gjennom rask vekst gjennom en kort og intens sommersesong, og ved redusert aktivitetsnivå og energitap gjennom vinteren. Utøverne nytter også reinens tilpasninger gjennom sesongvise flyttinger av reinflokkene mellom ulike beiteområder. Reinens naturlige forflytting og den nomadiske driftsformen er selve bærebjelken for en optimal produksjon i disse områdene, og grunnlaget for reindriftskulturen slik vi kjenner den i dag.

Reindriften driftsform gjør næringen svært arealavhengig. Dette har sin bakgrunn i marginale beiteområder og på grunn av reinens behov for ulike sesongbeiter og flytteveier mellom dem. Menneskelig virksomhet i reinbeiteland kommer i tillegg til den naturlige forstyrrelsen fra blant annet rovvilt som reinen alltid har måttet leve med.

Felles for alle reinbeiteområdene er at de har lav reintetthet (antall rein per km²) på forholdsvis store arealer. Selv om reintettheten på distriktsnivå er lav, kan eventuelle inngrep i reinbeiteområdene likevel ha stor betydning for reindriften. Reindriften foregår på åtte ulike årstidsbeiter. I hver årstid er det begrensede arealer som kan nyttes til beite, og det kan oppstå situasjoner der hele reinflokken må samles på et lite område. Dette gjelder særlig på vårvinteren da det meste av beitet vil være utilgjengelig under snø og is. Tettheten av rein på beite på de tilgjengelige arealene vil da være svært høy, og kapasiteten her vil være bestemmende for hvor mange rein distriktet kan ha på beite gjennom året.

Inngrep og forstyrrelser innenfor reinbeiteområdene har økt vesentlig de siste tiårene. Direkte konsekvenser av inngrep og forstyrrende aktivitet kan være permanent tap av det beiteland som nedbygges eller oppdyrkes, samt hindringer i reinens trekk- eller flyttleier. Indirekte konsekvenser kan være midlertidig tap eller redusert bruk av omkringliggende beiteland, merarbeid for reineier og stress for reinen. Totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrelser er oftest større enn summen av de enkelte inngrep skulle tilsi. Dette henger sammen med oppstyking av beiteområdene, som vanskelig lar seg forene med reinens behov for sammenhengende «friområder» og flytt- og trekkleier. En slik fragmentering av reinbeiteland har vært, og er trolig, en av de alvorligste truslene mot dagens reindrift.

I ny plandel til plan- og bygningsloven er det etablert en rekke verktøy som gir mulighet til å følge opp nasjonale mål om å sikre det materielle grunnlaget for den samiske reindriften. Ett av disse verktøyene er bestemmelsene om konsekvensutredninger. Det er sentralt at vedtak av arealplaner og iverksetting av tiltak må være basert på forsvarlige utredninger av virkningene for reindriften, og ta tilstrekkelig hensyn til næringens behov for arealer. Dersom det gjennom arealplaner åpnes for omfattende naturinngrep i viktige reindriftsområder, vil det kunne oppstå problemstillinger i forhold til folkeretten. Her vises det til at ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 7 krever at konsekvenser av inngrep i samiske områder, herunder områder hvor det utøves reindrift, må være tilstrekkelig utredet før et eventuelt naturinngrep kan iverksettes.

4.2 Når utløses krav om KU på bakgrunn av hensynet til reindriftsinteressene

For planer og tiltak som alltid skal konsekvensutredes, skal reindriften vurderes og behandles dersom det antas at planen eller tiltaket kan få virkning i forhold til utøvelsen av reindriften i området. I tillegg kan ett tiltak eller en plan innenfor et reindriftsområde utløse en konsekvensutredning på bakgrunn av tiltaket eller planens virkning for reindriften alene.

I forskrift om konsekvensutredninger § 4 bokstav e gir vurderingskriteriene om et tiltak eller en plan utløser en konsekvensutredning i forhold til reindrift:

” kan komme i konflikt med utøvelsen av samiske utmarksnæringer, eller er lokalisert i reindriftenes særverdiområder eller minimumsbeiter og kan komme i konflikt med reindriftenes interesser, eller på annen måte kan komme i konflikt med reindriftenes arealbehov,”

§ 4 bokstav e er vidtrekkende. En plan eller et tiltak innenfor et av reindriftenes særverdiområder eller minimumsbeiter vil utløse en konsekvensutredning. Dette har sin sammenheng med at et tiltak eller en plan innenfor disse områdene vil i de fleste tilfeller komme i konflikt med reindriftenes interesser. Med særverdiområder menes flyttelei, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting. Minimumsbeiter er det årstidsbeitet som begrenser distriktets reintall, og er et viktig grunnlag for fastsettelsen av øvre reintall for distriktet. Selv om planen eller tiltaket ikke blir lokalisert innenfor et særverdiområde eller ett minimumsbeite, kan planen eller tiltaket utløse en konsekvensutredning om de kommer i konflikt med reindriftenes arealbehov. Hva som er reindriftenes arealbehov vil variere mellom distrikt og mellom siidagrupper. Generelt kan man si at tiltak eller planer som vil virke inn på reindriftenes særverdiområder eller minimumsbeiter, vil utløse en konsekvensutredning. Dette kan f.eks være en reguleringsplan for et hyttefelt hvor aktiviteten fra hyttefeltet forventes kanalisert inn i et kalvingsområde, eller aktiviteten forventes kanalisert til reindriftenes vinterbeiteområde, et område som utgjør distriktets minimumsbeite. Likeledes vil gjelde om planen eller tiltaket lokaliseres i et område som i dag ikke benyttes i vesentlig grad av reindriften, men at man i snarlig framtid ser nødvendigheten av å utnytte dette området mer intensivt, samt at det kan antas at planen eller tiltaket vil få så store negative konsekvenser at reindriften ikke kan benytte området.

Det er vedkommende som fremmer forslag til plan etter plan- og bygningsloven eller søker om tillatelse etter annet lovverk, som i utgangspunktet selv skal vurdere om planen eller tiltaket kommer i konflikt med reindriftenes interesser. Kunnskapen om reindriften og dens bruk av områdene kan være begrenset. Videre er vurderingskriteriene knyttet til reindriftenes interesser vidtrekkende. I tillegg foreligger det særskilte krav til medvirkning i forhold til den samiske befolkningen. På bakgrunn av disse forhold skal man kontakte Reindriftenforvaltningen for å få deres vurdering i forhold til hvilke reindriftenes interesser som blir berørt, og om planen eller tiltaket kan komme i konflikt med reindriften.

4.3 Krav til medvirkning

For planer etter plan- og bygningsloven skal forslagsstiller utarbeide et forslag til planprogram. For tiltak etter annet lovverk skal forslagsstiller utarbeide melding med forslag til utredningsprogram. I disse dokumentene skal det fremgå et opplegg for medvirkning. Det er viktig at planmyndigheten eller forslagsstiller legger til rette for en åpen, bred og tilgjengelig medvirkning fra reindriften og styrings- og forvaltningsorganene. Ved oppstart bør den lokale reindriftenforvaltningen kontaktes for å avklare hvem som blir berørt av den aktuelle plan, og hvordan det skal legges opp til en aktiv medvirkning.

I henhold til pbl § 5-1 andre ledd har kommunene et særskilt ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging. Det dreier seg her om den særlige utfordringen som ligger i å oppnå medvirkning fra interesser og hensyn som ikke har klare talspersoner gjennom etablert organisasjoner, og andre grupper som krever

spesiell tilrettelegging. Dette kan gjelde grupper av samiske reindriftsutøvere som ikke bestandig har samme tilgang til aviskunngjøringer og annen planinformasjon som den øvrige befolkningen i kommunen. Årsaken til manglende tilgang kan bl.a. være at reindriften oppholder seg med reinen i et annet område enn i den kommunen som har startet planarbeidet. For å sikre medvirkning fra de reindriftsutøverne som blir berørt av planen, skal kommunene kontakte den lokale reindrifftsforvaltningen for å klarlegge om planprosessen krever en spesiell tilrettelegging overfor reindriften. Det særlige ansvaret for å sikre en aktiv medvirkning for de samiske reindriftsutøverne følger også av ILO-konvensjon nr 169.

Dette særlige ansvar for å sikre aktiv medvirkning fremkommer også gjennom avtalen om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget, inngått mellom Kommunal- og regionalministeren og Sametingspresidenten 11. mai 2005. Ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 ble det stadfestet at de avtalte prosedyrene skal gjelde for hele statsforvaltningen. Statlige myndigheter kan også ha en plikt til å konsultere med andre samiske interesser i tillegg til Sametinget. Dette gjelder særlig i saker som direkte berører samiske næringer, slik som reindriften.

Konsultasjonsplikten gjelder for regjeringen, departementer, direktorater og andre underliggende virksomheter f.eks. fylkesmenn. Konsultasjonsplikten gjelder ikke for kommunene. Det vil si at det ikke er krav om konsultasjoner med f.eks. berørte reinbeitedistrikt i forbindelse med kommuneplaner eller reguleringsplaner. I saker der kommunene har fått delegert statlig myndighet, f.eks. fra fylkesmannen eller Direktoratet for naturforvaltning, vil konsultasjonsprosedyrene også kunne gjelde for kommunene, dersom vilkårene for øvrig er til stede. Prosedyrene gjelder også for statsforetak, slik som Statskog, og for statlige selskaper, i den grad disse utøver forvaltningsmyndighet etter delegasjon fra overordnet statlig myndighet.

4.4 Høring, behandling og fastsetting av program

Forslag til planprogram eller melding med forslag til utredningsprogram, skal i forhold til reindrifftsinteressene sendes på høring til den lokale reindrifftsforvaltningen, Norske Reindrifftsamers Landsforbund og det berørte reinbeitedistriktet, samt leggs ut til offentlig ettersyn. I de tilfeller samiske interesser blir berørt kan det også være aktuelt å sende forslaget til planprogram eller melding med forslag til utredningsprogram til Sametinget. Det skal settes en rimelig frist for uttalelser. Fristen for å gi uttalelse skal være minst seks uker. For å sikre en forsvarlig medvirkning fra reindriften og dens styrings- og forvaltningsorganer, kan det i enkelte tilfeller være behov for å forlenge seksukers fristen. Behovet for å forlenge en frist kan ha sammenheng med at de berørte reindriftsutøverne er inne i en arbeidsintensiv periode og er forhindret fra å behandle den aktuelle saken. Tilsvarende kan være i de tilfeller hvor utøverne oppholder seg med sine rein i et området lokalisert i en annen kommune enn den som blir berørt av saken. Her vises det til at en siidas bruksarealer kan strekke seg over flere kommuner og fylker. I tillegg har enkelte siidaer sine vinterbeiter i Sverige. For å sikre at reindriften og dens styrings- og forvaltningsorganer gis anledning til en forsvarlig behandling av den enkelte sak, skal planmyndigheten kontakte den lokale reindrifftsforvaltningen for å klarlegge behovet for en forlenget frist. I de tilfeller reindrifftsforvaltningen anmoder om forlenget frist, bør dette imøtekommes.

I ny forskrift har man gjeninnført bestemmelsen fra forskriften fra 1999 om at ansvarlig myndighet skal, som ledd i arbeidet med å fastsette plan- eller utredningsprogram, vurdere

behovet for og hvis nødvendig gjennomføre et offentlig møte om saken. For å følge opp krav om å sikre medvirkning fra reindriften og den styrings- og forvaltningsorganer bør man bestrebe å avholde et møte. Ett møte knyttet til fastsetting av utredningsprogrammet vil i mange saker være egnet til å informere om planarbeidet eller søknaden og få synspunkter på relevante problemstillinger. Videre kan ett møte legge til rette for en større grad av forutsigbarhet og en smidigere oppfølging og gjennomføring av planer og tiltak.

I en situasjon hvor Reindriftsforvaltningen og/eller styringsorganene eksplisitt i sin høringsuttalelse vurderer at planarbeidet vil kunne komme i konflikt med reindriften som en regional eller nasjonal interesse, har ansvarlig myndighet plikt til å forelegge programmet for Miljøverndepartementet før fastsetting. Miljøverndepartementet skal innen to uker gi beskjed om det vil bli gitt merknader til programmet. Krav om foreleggelse gjelder ikke for kommuneplanens arealdel.

4.5 Behandling, innhold og utforming av planforslag eller søknad med konsekvensutredning

Planforslag eller søknad med konsekvensutredning skal utarbeides på bakgrunn av fastsatt program for plan- eller utredningsarbeidet, og i lys av relevante krav til dokumentasjon gitt i vedlegg III. I samsvar med vedlegg III til forskriften påpekes det at der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet vurderes. Det vises til kapittel 7 for nærmere omtale.

Konsekvensutredningen skal være tilpasset plannivået og være relevant i forhold til de beslutninger som skal tas. Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i foreliggende kunnskap, og nødvendig oppdatering av denne. Der hvor slik kunnskap ikke foreligger om beslutningsrelevante forhold, eller der kunnskapen er divergerende i sitt innhold, skal det i nødvendig grad innhentes ny kunnskap.

Når det gjelder høring og offentlig ettersyn av planforslag eller søknad med konsekvensutredning gjelder de samme krav til utsendelse som ved høring av forslag til planprogram eller melding med forslag til utredningsprogram. Tilsvarende gjelder også i forhold til høringsfrister.

4.6 Hensyntaken til konsekvensutredningen ved vedtak og gjennomføring

Plan- eller tillatelsesmyndigheten er pliktig ved behandlingen av planen eller tiltaket å ta i betraktning konsekvensutredningen og innkomne uttalelser fra reindriften og styrings- og forvaltningsorganene. I saksframlegget eller innstillingen til vedtak skal det framgå hvordan virkningene av planforslaget eller søknaden med konsekvensutredning i forhold til reindriftsinteressene er vurdert. Tilsvarende skal det fremgå hvordan innkomne uttalelser fra reindriften og styrings- og forvaltningsorganene er vurdert, og hvilken betydning disse er tillagt. I tillegg skal det også redegjøres for hvordan aktuelle alternativer er vurdert.

Plan- eller tillatelsesmyndigheten skal vurdere og i nødvendig grad fastsette vilkår for å avbøte og begrense vesentlige negative virkninger av planen eller tiltaket i forhold til reindriftsinteressene. Vilkårene må vedtas som bestemmelser eller hensynssoner med hjemmel i plan- og bygningsloven, eller som vilkår etter annet lovverk. Aktuelle hensynssoner kan være soner for reindriftenes særverdiområder eller minimumsbeiter. Til disse sonene kan det knyttes retningslinjer for bl.a. å regulere ferdsel. Tilsvarende kan det være aktuelt å sette vilkår i forbindelse med utbygging, drift og avvikling av tiltak for å begrense skadevirkningene i forhold til reindriften i størst mulig grad.

For regionale planer, kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner skal det i nødvendig grad klargjøres hvilke forhold til reindriftsinteressene som skal avklares og belyses i videre planarbeid. For reguleringsplaner og sektortiltak skal det vurderes og i nødvendig grad stilles krav om undersøkelser før, under og etter gjennomføring av planen eller tiltaket med sikte på å overvåke og klargjøre faktiske virkninger.

Effektene av ulike tiltak i forhold til reindriften er i mange tilfelle ikke kjent. Dette kan ha flere årsaker. Her vises det til at en type tiltak ikke tidligere er etablert innenfor reinbeiteområdene, forskning på effektene av en type tiltak er divergerende i sine konklusjoner, samt at effektene i et område kan være ulike i et annet område hvor samme tiltak etableres. Dette har sin årsak i at reindriftsutøvelsen kan være forskjellig mellom områder og innad i det samme området. For å fange opp ukjente negative effekter kan plan- eller tillatelsesmyndigheten bestemme at det skal utarbeides et oppfølgingsprogram med sikte på undersøkelser og tiltak. Ett oppfølgingsprogram skal sikre at forslagsstiller, i samarbeid med plan- eller tillatelsesmyndigheten og den lokale reindriftsforvaltningen, overvåker virkninger av planen eller tiltaket. Dette innebærer også å ta stilling til eventuelle uforutsette virkninger og treffe egnede utbedringstiltak.

4.7 Offentliggjøring av vedtak

Saksframlegget eller innstillingen med begrunnelse skal være offentlig tilgjengelig. Vedtaket i saken skal kunngjøres. Både kommuneplanen og reguleringsplanen skal gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Planer innenfor reinbeiteområdene skal sendes den lokale reindriftsforvaltningen. Når det gjelder vedtak av reguleringsplan skal de berørte reinbeitedistriktene underrettes særskilt ved brev. Dette gjelder både det distriktet som direkte er berørt og nabo-distriktene. Videre skal reguleringsplanen kunngjøres i minst en avis som er alminnelig lest på stedet. I områder hvor samiske medier er informasjonskilden til reindriftsutøverne bør også reguleringsplanen kunngjøres i samiske aviser.

5. TILGJENGELIG INFORMASJON OM REINDRIFT

Reindriftsutøvelsen varierer mellom områder og innad i det enkelte område. Av den grunn vil det være sentralt at planmyndighet eller tiltakshaver er i nær dialog med den berørte reindriften og den lokale reindriftsforvaltningen for å avdekke om tiltaket eller planen kan få vesenlige virkninger for reindriften.

Utover den direkte kontakten med den berørte reindriften og den lokale reindriftsforvaltningen, foreligger det en rekke informasjonskilder som kan bidra til å øke kunnskapsgrunnlaget om reindriften som utøves i det området som berøres av planene eller tiltaket. Noe av informasjonen er tilgjengelig via Reindriftsforvaltningens nettside. Dette gjelder bla. Reindriftenes ressursregnskap, Totalregnskapet i reindriften og reindriftenes arealbrukskart. Videre kan reindriftenes distriktsplaner gjøres tilgjengelig ved å kontakte det berørte reinbeitedistriktet eller den lokale reindriftsforvaltningen. Ved å kontakte Reindriftsforvaltningen Alta kan man også få informasjon om hvilke forskningsprosjekter som er finansiert over reindriftsavtalen de siste år.

”Ressursregnskap for reindriftnæringen” er Reindriftsforvaltningens årlige rapport om ressurs-situasjonen i næringen. Rapporten bygger for en stor del på de opplysninger som framkommer i reieneiernes reindriftsmeldinger og søknader om erstatning for rovvilttap. Rapporten belyser forhold som er knyttet til beitegrunnlag, reintall, flokkstruktur,

produksjon, tap, virkemidler, organisering og ressursfordeling. Vedleggsdelen omfatter næringsoversikter, både på områdenivå og distriktsnivå, samt distriktskart og oversikter over gjeldende rammebetingelser for reindriften. Rapporten representerer et viktig grunnlagsmateriale for reindriftsforvaltningens og næringens egen ressursforvaltning. I tillegg er publikasjonen et viktig grunnlag for andre forvaltningsorganer, institusjoner og personer som berøres av reindriften og har behov for større kjennskap til reindriftnæringen.

”Totalregnskap for reindriftnæringen” er en årlig rapport om den økonomiske situasjonen i næringen. Rapporten viser en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Regnskapet viser med andre ord samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen i Norge. I tillegg til regnskapet legges det også fram et budsjett for påfølgende år. Totalregnskapet utarbeides av et partsoppnevnt utvalg og regnskapet skal ligge som grunnlag for reindriftsavtaleforhandlingene.

På Reindriftsforvaltningens nettside er reindriften arealbrukskart tilgjengelig. Arealbrukskartene var i utgangspunktet bygd på M711 serien i målestokk 1:50000. Kartene viser reindriften bruk av området, herunder reindriften årstidsbeiter inndelt i 5 årstider og 2 kategorier, flyttleier, trekkleier og oppsamlingsområder. Videre er alle anlegg tegnet inn og gitt ulike symbol. Det påpekes at kartene er veiledende og må suppleres med opplysninger fortrinnsvis fra distriktene og siidaene. Kartene er senere nedkopiert i 1:100000. Reindriftsforvaltningen har digitalisert kartene og gjort kartene tilgjengelig gjennom WEB-portalen Norgedigitalt. På bakgrunn av endrede rammebetingelser, gjennomfører reindriftsforvaltningen en revisjon av kartene.

Det enkelte distrikt ved distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan, jfr reindriftsloven § 62. Distriktsplanen skal inneholde en angivelse av flyttemønsteret i distriktet, oversikt over årstidsbeitene, kalvingsland og lignende, oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for bruk av terrenggående barmarkskjøretøy skal også fremgå av planen. Videre skal distriktsplanen inneholde en oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art. I tillegg kan distriktsplanen inneholde en inndeling av distriktet i beitesoner.

Formålet med distriktsplanen er, overfor offentlige myndigheter, å synliggjøre reindriften og de særlige hensyn som gjør seg gjeldende. Ved at vedtatte distriktsplaner skal sendes arealplanmyndighetene, vil disse få en mulighet til å erverve seg generell basiskunnskap om reindriften i området. For at formålet med distriktsplanene skal ivaretas over tid skal de fortrinnsvis rulleres hvert fjerde år.

Over reindriftsavtalen er det gjennom flere år avsatt midler til forskning. I tillegg bevilges det årlig midler til ulike forskningsprosjekter med relevans for reindriften fra en rekke andre finansieringskilder, spesielt Norges Forskningsråd og Direktoratet for naturforvaltning. Det har blitt drevet forskning på rein og reindrift innenfor mange fagområder. Innenfor naturvitenskapen er det forsket på reinens oppbygging (anatomi), kroppsfunksjoner (fysiologi), atferd, beite og beitevalg, rovdyrtap, reaksjonsmønster på ulike typer inngrep, flokkstruktur, produksjon og andre biologiske forhold som parasitter og smitteoverføring. Innenfor samfunnsvitenskapen er det forsket på reindriften

rettigheter (juss), økonomi, historie, kultur, språk, og andre samfunnsfaglige forhold. Ved behov kan Reindriftsforvaltningen Alta kontaktes for å få informasjon om hvilke forskningsprosjekter som er blitt finansiert over Reindriftsavtalen, og hvilke prosjekter som er igangsatt men ennå ikke ferdigstilt.

6. KRITISKE FAKTORER FOR REINDRIFTEN

6.1 Innledning

Det er en politisk målsetting å opprettholde reindriften nomadiske driftsform. Denne driftsformen bygger på villreinens eldgamle beitebruk og trekk. Denne bruken er vanskelig å endre fordi premisene for denne bruken er beite, topografi og klima. Nye planer eller tiltak kan være ødeleggende for reindriften hvis beiting og trekk vanskeliggjøres eller hindres. Dette betyr ikke at ethvert inngrep er like skadelig, og at alt reinbeiteland er like viktig. Enkelte områder er av essensiell betydning for rein og reindriftsutøvere, mens andre områder brukes mer sporadisk og er av mindre betydning. I forskrift om konsekvensutredninger har de sentrale områdene i reindriften blitt omtalt som reindriften sårverdiområder og minimumsbeiter. Dette er sentrale områder som reindriften er helt avhengig av for å opprettholde den nomadiske driftsformen. Bakgrunnen for at en plan eller et tiltak kan få svært negative konsekvenser innenfor disse områdene er muligheten for forstyrrelser av årssyklusen, og at muligheten for en tilpassing er begrenset. Det påpekes at når det gjelder vurderinger i forhold til reindriften arealbehov og interesser for øvrig, vil disse være varierende mellom områder og mellom distrikter. Arealbehovet kan også variere innad i distrikter mellom siidaer.

6.2 Kritiske faktorer

I konsekvensutredningsprosessen, herunder ved utarbeidelse og fastsettelse av planprogram og utredningsprogram, er det avgjørende at reindriften kritiske faktorer er kjent, slik at disse kan bli vurdert og behandlet. De kritiske faktorene er de faktorene som til sammen danner grunnlaget for å utøve reindrift i et bestemt område. I denne veilederen vil vi ikke fokusere på de interne faktorene som er sentrale for reindriften, men belyse de kritiske faktorene for reindriften området der en plan eller et tiltak kan føre til ny eller endret arealbruk i deler av området. I en situasjon hvor planen eller tiltaket kan komme i konflikt med en eller flere av de nedenfor nevnte kritiske faktorene, utløses krav om behandling i planprogrammet eller utredningsprogrammet. Det understrekes at selv om en rekke kritiske faktorer blir påpekt, vil en aldri kunne forutsi virkningen av et inngrep i reinbeiteområdet hvis man ikke kjenner og forstår den helhetlige bruken til reindriften i området.

6.2.1 Kalvingsland

I kalvingsperioden skal båndene knyttes mellom simle og kalv. Dersom simlene skremmes bort fra kalven uten at det har skjedd en slik preging, er den svært utsatt for tap. Derfor beiter simlene ofte i små grupper. Det ideelle kalvingslandet er ofte småkupert uten elver og bratte skrenter. Forstyrrelser i kalvingsområdene kan også få innvirkning på kalvevektene. Dette har sin årsak i at forstyrrelser kan virke inn på simlas melkeproduksjon, samt at kalvene ikke får ro til å die. Resultatet ved kalveslakt blir reduserte inntekter for reiene grunnet lave kalvevekter. I tillegg vil de gjenværende kalvene ha lave vekter noe som kan medføre at det økonomiske tapet for reieieren forsterkes. På lenger sikt kan resultatet bli at reieieren må redusere antall rein på grunn av tap av beiter, men i tillegg også på grunn av reduserte vekter på kalven.

6.2.2 Trekk- og flyttleier

Reinen er avhengig av å kunne alternere mellom ulike årstidsbeiter, samt ha fri passasje til de ulike delene av hvert enkelt årstidsbeite. I noen områder skjer migrasjonen mellom de ulike beiten etter faste trekk og flyttleier. Det er viktig at disse trekk og flyttleier ikke blir blokkert. Utbyggingstiltak plassert på "feil" plass kan skape barriere effekt og fragmentere reinbeitelandet slik at ubebygde og uforstyrrede områder ikke kan benyttes. Dette fordi det blir umulig å flytte reinen til dem.

6.2.3 Reindrifftsanlegg

Reindriffts anlegg er ikke tilfeldig plassert i terrenget. De er lokalisert til områder der det er lett å få reinen inn i gjerdet. I tillegg vil bruken av anlegget være avgjørende for hvilke andre faktorer som er viktige. Her nevnes bruk av anlegget knyttet til merking, skilling og slaktning. Et slakteanlegg må gjerne være nær vei, mens et merkegjerde må være på en luftig plass med tilgang til vann. For å unngå gjørme må området ikke være for fuktig. Videre må området heller ikke være for steinete for da kan reinen skade seg når den løper i gjerdet. Forstyrrelser i dette området vil vanskeliggjøre arbeidet med reinen, noe som kan føre til at reinen må være i området lenger enn nødvendig. Dette kan generelt sett innebære et vekttap og i verste fall tap.

6.2.4 Brunstland

Reinen er i brunst i perioden fra slutten av september til midten av november. I denne tiden er det viktig at reinen får ro. Forstyrrelser i denne perioden kan innebære redusert produksjon og dermed reduserte inntekter for reineieren. Brunsten bremser på flokkens bevegelse og derfor behøver man et enhetlig, ubrutt område med lengre beitevarighet.

6.2.5 Sentrale luftingsområder

I de varme sommermånedene er det viktig at reinen har luftingsområder tilgjengelig. Dette kan være vindutsatte høyder eller høyledrag som ikke blir snøfri i løpet av sommeren. På disse områdene kan reinen trekke for å komme unna insekter og for å kjøle seg ned på varme sommerdager. Dersom rein, som følge av et inngrep avskjæres muligheten til luftingsområder, vil det kunne føre til at reinen vandrer mer. Erfaringsmessig fører det til vekttap.

6.2.6 Minimumsbeiter

Reindrifftsfolket kalles de 8 årstidene folk fordi reinen i løpet av et reindrifftsår benytter 8 ulike årstidsbeiter. Årstidene som brukes kalles; vinter, vårvinter, vår, forsommer, sommer, høst, parring, høstvinter. Hvert enkelt årstidsbeite har egne kvaliteter som gjør det spesielt egnet til reinens bruk den bestemte årstiden. I et tenkt tilfelle vil et inngrep lokalisert til vårvinterbeitet, der alt vårvinterbeitet i det vesentligste blir nedbygd, føre til at reindriften ikke kan overleve på tradisjonelt vis på de 7 øvrige årstidsbeitene.

De fleste reinbeitedistriktene har vinterbeiteland som minimumsbeite. Reinen går på sparebluss om vinteren. Næringsinnholdet i kosten er så lavt at reinen går i energiunderskudd. Forstyrrelse fører til økt aktivitet hos reinen og følgelig høyere energiforbruk. Med økt aktivitet vil differansen mellom næringsinntak og næringsforbruk bli negativ, og i verste fall føre til at reinen blir så tappet for energi på vårvinteren at den stryker med. Ved at reinen er tappet for energi vil den også være mer utsatt for rovvilttap.

6.2.7 Fragmentering av reinbeiteland

Utover ulike driftsmessige forhold, er graden av andre tiltak som er etablert innenfor distriktets grenser hovedårsaken til at en plan eller et tiltak kan få ulike konsekvenser for reindriften. Bakgrunnen for dette er at totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktiviteter er større enn hva summen av de enkelte inngrep skulle tilsi. Dette henger sammen oppstyking av driftsområder, som vanskelig lar seg forene med reinens behov for sammenhengende friområder og trekkeier. Flere inngrep innenfor ett av reindriftenes åtte årstidsbeiter kan få svært negative konsekvenser for det aktuelle distriktet. Det er derfor sentralt at rammene for krav til innhold i konsekvensutredningen blir fulgt opp vedrørende krav om at der hvor reindriftsinteressene blir berørt, skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet vurderes.

6.2.8 Økte konflikter med den omkringliggende reindriften og de øvrige interessene

En plan eller et tiltak innenfor et reinbeiteområde kan legge beslag på beiteland, og føre til forstyrrelse og ulempe for reindrift hvor tiltaket er lokalisert eller som omfattes av planen. I tillegg kan planen eller tiltaket også innebære negative konsekvenser for reindriften i omkringliggende områder. De negative konsekvensene kan være knyttet til økt ferdsel og forstyrrelser også i de omkringliggende reinbeiteområdene. Videre kan planen eller tiltaket medføre at den reinen som direkte blir berørt blir presset ut og inn i de omkringliggende reinbeiteområdene. Dette kan resultere i økte konflikter mellom reinbeitedistriktene grunnet sammenblandinger og økt beitepress. I tillegg vil driftskostnadene til reiene øke grunnet behov for mer intensiv gjeting, og for å skille reinen om den har blandet seg sammen med nabodistriktets rein. Det er derfor viktig at konsekvensene for reindriften i de omkringliggende områdene også blir behandlet i konsekvensutredningsprosessen.

Det er ikke bare i forhold til den omkringliggende reindriften konfliktene kan øke. Konfliktene kan også øke i forhold til grunneiere som merker økt beitepress fra rein på egen innmark, utbyggingsinteresser som ikke får realisert flere utbygginger, eller friluftinteresser som får begrenset sin aktivitet i utmarken. Dette er forhold som også bør behandles i konsekvensutredningen.

7. RAMMER OG KRAV TIL INNHOLD I KONSEKVENsutREDNINGEN

I vedlegg III i forskrift om konsekvensutredninger er det gitt en oppstilling av rammer for krav til innhold i konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen skal utarbeides på bakgrunn av fastsatt plan- eller utredningsprogram. Utredningen er todelt. Første del skal gi en redegjørelse for planen eller tiltaket, mens andre del skal gi en beskrivelse og vurdering av virkningene som planen eller tiltaket kan få i forhold til miljø og samfunn, herunder reindriften.

Omfanget av konsekvensutredningen må gjenspeile graden av konflikt mellom planen eller tiltaket og reindriften. Imidlertid er det enkelte av de krav til innhold i konsekvensutredningen som er opplistet i vedlegg III, som det er særlig viktig at man gir en grundig behandling når det utarbeides en konsekvensutredning i forhold til reindriften.

Slik som f.eks jordvern og villrein er den samiske reindriften en nasjonal interesse. Gjennom stortingsmeldinger, de årlige reindriftsavtaleproposisjonene og de årlige budsjettproposisjoner gis det føringer for hvordan reindriftsinteressene skal sikres, utvikles og styrkes. Det er sentralt å få fram hvordan gitte føringer er tatt hensyn til. Videre vil det

være viktig at det gis en redegjørelse for gjeldende planer som omfatter reindriften, og som er relevant i forhold til den aktuelle planen eller tiltaket. Tilsvarende vil gjelde der det er gitt rikspolitiske retningslinjer eller bestemmelser, og der det er gitt statlige retningslinjer eller bestemmelser for å ivareta reindriftsinteressene.

For planer eller søknader om tiltak skal det gis en oversikt over offentlige og private tiltak som er nødvendige for gjennomføring. I forhold til reindriften vil reindriftsloven være sentral, men også kulturminneloven vil være sentral i forhold til samiske kulturminner innenfor reindriftsområdene. Ved at reindriften som næring har et erstatningsrettslig vern må også oversikten omfatte hjemmelsgrunnlaget for en evt ekspropriasjon. KU skal beskrive hvilke behandlingsrutiner som gjelder etter de aktuelle lover, og hvordan eventuell utredningsplikt etter disse lovene er ivare tatt. Det bør redegjøres kort for tidsplan og videre prosess i henhold til den videre saksbehandling etter de aktuelle lovene.

Når det gjelder selve konsekvensutredningen er det viktig at denne tar utgangspunkt i den helhetlige tradisjonelle bruken til reindriften i det området som blir berørt av planen eller tiltaket. I konsekvensutredningen skal det gis en beskrivelse og vurdering av virkningene som planen eller tiltaket kan få for hver enkelt av de kritiske faktorene omtalt i kapittel 6. Videre er det viktig at det redegjøres for samvirke mellom reindriften sine kritiske faktorer. I tillegg understrekes det at konsekvensutredningen skal gi en redegjørelse av de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet. Dette gjelder både planer og tiltak som har medført, og de som kan innebære vesentlige virkninger for det berørte reinbeitedistriktet. I enkelte tilfeller planlegges det etablert flere tiltak innenfor ett og samme reinbeitedistrikt, og hvor tiltakene kan være lokalisert i flere kommuner. Dette kan være tilfelle ved f.eks vindkraftutbygginger. For å sikre en synliggjøring av de samlede effektene i forhold til reindriften anmodes det om at tiltakshaverne evt kommunene i slike tilfeller utarbeider en felles konsekvensutredning i forhold til reindriftsinteressene. I de tilfeller det kan antas at planen eller tiltaket vil medføre så store konsekvenser for reindriften at driften må reduseres, bør konsekvensutredningen også gi en analyse i forhold til hvilken effekt dette vil få i forhold til de berørte reieneiernes liv, deres kultur, samfunn, rettigheter til reinbeite og deres tradisjonelle bruk av områdene.

Ved utarbeidelsen av en konsekvensutredning i forhold til reindriften skal det gis en kort redegjørelse for datagrunnlaget og metodene som er brukt for å beskrive virkningene, og eventuelle faglige eller tekniske problemer ved innsamling av dataene og metodene.

I de tilfeller planen eller søknaden omfatter flere alternative løsninger skal det gis en redegjørelse for konsekvensene disse vil kunne ha for reindriften, samt en begrunnelse for forslagstillers valg av alternativ.

I mange sammenhenger kan det være vanskelig å forutsi hvilke virkninger planen eller tiltaket vil få i forhold til den reindriften som blir berørt. Når det foreligger usikkerhet, bør man i konsekvensutredningen påpeke behovet for nærmere undersøkelser før gjennomføring av planen eller tiltaket. Videre bør konsekvensutredningen foreslå undersøkelser og tiltak med sikte på overvåke og klargjøre de faktiske virkningene av planen eller tiltaket. Det understrekes at dette ikke bare bør gjelde den reindriften som direkte blir berørt av tiltaket eller planen, men også de tilgrensede distrikt/sidaer.

Vedlegg

Adresse-, telefon- og e-postliste til Reindrifftsforvaltningen

Reindrifftsforvaltningen sentralt i Alta

Postadresse:

Reindrifftsforvaltningen i Alta

Postboks 1104

9504 Alta

Besøksadresse: Markveien 14, 9510 Alta

Telefon: 78 45 70 20

Telefaks: 78 45 70 49

E-post: alta@reindrift.no

Reindrifftsforvaltningen Øst-Finnmark

Postadresse:

Reindrifftsforvaltningen Øst-Finnmark

Postboks 174

9735 Karasjok

Besøksadresse: Fitnodatgeaidnu, Sentrumsbygget, Karasjok

Telefon: 78 46 87 00

Telefaks: 78 46 87 01

E-post: karasjok@reindrift.no

Reindrifftsforvaltningen Vest-Finnmark

Postadresse:

Reindrifftsforvaltningen Vest Finnmark

Bredbuktnesveien 50B,

9520 Kautokeino

Besøksadresse: Bredbuktnesveien 50B, Kautokeino

Telefon: 78 48 46 00

Telefaks: 78 48 46 10

E-post: kautokeino@reindrift.no

Reindrifftsforvaltningen Troms

Postadresse:

Reindrifftsforvaltningen Troms

Postboks 1183

9326 BARDUFOSS

Besøksadresse: Skogbrukets Hus, Andselv.

Telefon: 77 85 09 40

Telefaks: 77 85 09 49

E-post: troms@reindrift.no

Reindrifftsforvaltningen Nordland

Postadresse:

Reindrifftsforvaltningen Nordland

Sjøgata 78

8200 FAUSKE

Besøksadresse: Sjøgata 78 i Fauske

Telefon: 75 60 02 60

Telefaks: 75 60 02 61

E-post: fauske@reindrift.no

Reindrifftsforvaltningen Nord-Trøndelag

Postadresse:

Reindrifftsforvaltningen i Nord-Trøndelag

Saemien Sijte

7760 Snåsa

Besøksadresse: Kontorsted ved Saemien Sijte i Snåsa

Telefon: 74 13 80 50

Telefaks: 74 13 80 51

E-post: snaasa@reindrift.no

Reindrifftsforvaltningen Sør-Trøndelag og Hedmark

Postadresse:

Reindrifftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark

Postboks 121

7361 Røros

Besøksadresse: Reindrifftsforvaltningen i Sør-Trøndelag og Hedmark, Øra 28, 7374 Røros

Telefon: 72 40 92 10

Faks: 72 40 92 11

E-post: roros@reindrift.no

Nyttige begreper

<i>Arealbrukskart</i>	Arealbrukskartene er distriktsvise digitale kart, og dekker samtlige reinbeitedistrikter i Norge. Kartene inneholder ulike arealbrukstema, herunder årstidsbeiter, trekk- og flyttleier, gjerder og anlegg
<i>Bruksregler</i>	Med bakgrunn i ny reindrifftslov skal distriktene utarbeide bruksregler. Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig utnyttning av distriktets beiteressurser.
<i>Driftsenhet</i>	Nå definert som siidaandel, jf. ny reindrifftslov.
<i>Driftstilskudd</i>	Tilskudd til siidaandeler i hele landet (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsår</i>	I reindrifften: 1. april – 31. mars (reindrifftsåret).
<i>Duodji</i>	Samisk husflid.
<i>Felles siidaandel</i>	Siidaandel drevet av to ansvarlige ledere i fellesskap (ektefeller).
<i>Flyttlei</i>	En lei eller trasé i terrenget der reinen drives mellom ulike årstidsbeiter
<i>Hovedavtalen</i>	Avtale som ligger til grunn for de årlige reindrifftsforhandlingene (revidert i 1992/93 – St.prp. nr. 66 (1992-1993)), inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL).
<i>Korrigert reintall</i>	Reintall per 31. mars korrigert i henhold til opplysninger i siidaandelens Melding om reindrifft påfølgende år.
<i>Livdyrverdi</i>	Verdi av levende rein (livdyr).
<i>Låste beiter</i>	Beiter som ikke er tilgjengelige på grunn av klimatiske forhold (is og snø).
<i>Melding om reindrifft</i>	Melding som siidaandelene leverer inn hvert driftsår med oversikt over reintall, tap, slakteuttak, siidaandelens medlemmer, m.v.
<i>Minimumsbeite</i>	Minimumsbeiter er det årstidsbeitet som begrenser distriktets reintall, og er et viktig grunnlag for fastsettelsen av det øvre reintallet for distriktet.
<i>NRL</i>	Norske Reindrifftsamers Landsforbund (næringsorganisasjon for norske reindrifftsamer).
<i>Områdestyret</i>	I hvert reinbeiteområde skal det være et områdestyre. Områdestyret er forvaltningsorgan, faglig rådgiver og premissgiver overfor offentlig forvaltning og andre i saker som angår reindrifften i vedkommende område. Reindrifftsforvaltningen ved reindrifftsagronomen er sekretariat for Områdestyret
<i>Populasjon</i>	Alle individer av samme art innenfor et visst område.
<i>Produktivitet</i>	Kjøttproduksjon per dyr eller per arealenhet.
<i>Rammebetingelser</i>	Rammebetingelser i reindrifften er knyttet til grenser mellom reinbeiteområder, distrikter og siidaer, samt beitetider og reintall.
<i>Reinbeitedistrikt</i>	Reinbeiteområdet er delt inn i flere reinbeitedistrikter (etter reindrifftsloven § 5).
<i>Reinbeiteområde</i>	Største forvaltningsenhet innenfor det samiske reindrifftsområdet (etter reindrifftsloven § 6).

<i>Reindrifftsavtalen</i>	Ettårig økonomisk avtale mellom Staten (ved Landbruks- og matdepartementet) og NRL.
<i>Reindrifftsforvaltningen</i>	Reindrifftsforvaltningen er et faglig forvaltningsapparat underlagt Landbruks- og matdepartementet.. Reindrifftsforvaltningen fungerer som sekretariat og utøvende organ for Reindrifftsstyret og områdestyrene. I tillegg har forvaltningen en rådgivende funksjon i forhold til næringen.
<i>Reindrifftsloven</i>	Lov om reindrift av 15. juni 2007 nr 40.
<i>Reindrifftsfond</i>	Offentlig fond til fremme av reindrifften (etter reindrifftsloven §32).
<i>Reindrifftsstyret</i>	Reindrifftstyret er forvaltningsorgan og overordnet myndighet for områdestyrene og klageinstans for vedtak truffet i områdestyrene. Reindrifftsforvaltningen er sekretariat for Reindrifftstyret.
<i>Reinhjordverdi</i>	Summen av alle livdyrverdier i en reinhjord.
<i>Ressursregnskapet</i>	Årlig publikasjon utgitt av reindrifftsforvaltningen. Økologisk regnskap over reindrifftens ressursgrunnlag og ressursutnyttelse.
<i>RUF</i>	Reindrifftens Utviklingsfond
<i>Samiske reinbeiteområde</i>	Det området hvor den samiske befolkningen har på bakgrunn av alders tids bruk rett til å utøve reindrift innenfor delene av fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark hvor reindrifftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift.
<i>Samisk reindrift</i>	Reindrift innenfor reinbeitedistrikt, inkludert Trollheimen i Sør-Trøndelag/Hedmark.
<i>Sideordnet rekruteringsandel</i>	Ordning etablert gjennom ny reindrifftslov for å sikre smidig generasjonsovergang. Etableres under en siidaandel.
<i>Siida/sijte</i>	Geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reieiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal.
<i>Slakteuttak</i>	Antall slaktedyr eller antall kg slakt.
<i>St.meld. nr. 28 (1991-1992)</i>	Stortingsmeldingen om "En bærekraftig reindrift".
<i>Sytingsrein</i>	Rein i eget merke som det føres tilsyn med i en annen siidaandel.
<i>Særverdiområde</i>	Med særverdiområder menes flyttelei, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting.
<i>Tamreinlag</i>	Sammenslutning av andelshavere med særskilt tillatelse for reindrift i enkelte sørnorske fjellområder utenfor det samiske reindrifftsområdet (etter reindrifftsloven § 8).
<i>Totalregnskapet</i>	Årlig publikasjon utgitt av reindrifftsforvaltningen. Totalregnskapet er en publikasjon som viser det samlede økonomiske resultatet for reindrifften totalt og regionalt. Ligger som grunnlag for de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene.
<i>VSP-rein</i>	Verdiskapingsprogram for reindrifften. Ordningen administreres av Innovasjon Norge.
<i>Øremerke</i>	Alle tamrein tilhørende en og samme eier har et unikt

øremerke. Merkene blir unike ved å kombinere ulike snittformer.

Oversiktskart over reindriftnorge